

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Педагогічний факультет
Кафедра музичного мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи Н.В.Михальченко

«28» серпня 2024 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВОКАЛЬНО-ХОРОВЕ ВИКОНАВСТВО З МЕТОДИКОЮ
ВИКЛАДАННЯ (ХОРОВЕ ДИРИГУВАННЯ)**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта

014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)

Анотація дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «Вокально-хорове виконавство з методикою викладання (хорове диригування)» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр спеціальності 014 Середня освіта, шифр спеціальності 014.13 Середня освіта (музичне мистецтво).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є набуття професійних компетентностей для організації й здійснення вокально-хорової діяльності з учнями шкіл різного типу в умовах урочної та позакласної роботи.

Міждисциплінарні зв'язки. Програма пов'язана з навчальними дисциплінами: «Інструментальне виконавство», «Вокально-хорове виконавство (сольний спів)» «Хоровий клас, «Музично-теоретичні дисципліни», «Методика музичної освіти та виховання в ЗЗО», «Методика музичного виховання в ЗДО».

Ключові слова: хорове диригування, спів, методика, виконавська майстерність, вокально-хорова діяльність, компетентність.

Abstract of the discipline

The program of study of the discipline "Vocal and choral performance (choral conducting)" compiled in accordance with the educational and professional program preparation of master's specialty 014 Secondary education specialty code 014.13 Secondary education (musical art).

The subject of study of the discipline is the acquisition of professional competencies for the organization and implementation of vocal and choral activities of students of different types in classroom and extracurricular activities.

Interdisciplinary connections. The program is associated with academic disciplines: "Instrumental performance", "Vocal and choral performance", "Choral class", "Music and theoretical disciplines", "Methods of music education and upbringing in general secondary education institutions", "Methods of music education in preschool education institutions".

Keywords: choral conducting, singing, methods, performance skills, vocal and choral activity, competence .

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Вокально-хорове виконавство з методикою викладання» складена Ярошевською Л.В. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 014 Середня освіта, предметна спеціалізація 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Предметом вивчення комплексної навчальної дисципліни є: теоретико-практичне засвоєння цілого комплексу знань, що зумовлюють діяльність такого складного організму, як хоровий колектив, оволодіння методиками репетиційної роботи, навичками емоційно-психологічного впливу на хор.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: засвоєння теоретичних знань з усіх питань хорового мистецтва, оволодіння диригентською технікою, елементами педагогічної й виконавської майстерності. Набуття професійних компетентностей для організації й здійснення вокально-хорової діяльності учнів шкіл різного типу в умовах урочної та позакласної роботи; виховання ідейно переконаного, естетично розвиненого фахівця. Втілення в життя даної мети розпочинається з другого семестру першого курсу навчання.

Завдання курсу: виробити у студентів навички професійно-художнього виконання музичних творів; розвинути слухові, співацькі, музичні здібності (слух, відчуття ладу, ритм, пам'ять, музичне й творче мислення), вміння та навички, необхідні для роботи з хоровим, вокальним колективом; познайомити студентів із системою диригентського, вокального виконавства, найкращими творами українських та закордонних композиторів минулого і сучасності; забезпечити студентів музичним репертуаром, необхідним у їх подальшій професійній діяльності; сприяти формуванню навичок організаційно-методичної роботи в хоровому та вокальному колективі; виховати у студентів любов до вокально-хорового мистецтва та виконавської діяльності; виробити навички вокально-хорового самовизначення в контексті технологічного та художнього втілення творів; засвоїти вокально-хорові компетентності, необхідні для проведення практичної роботи зі співацьким колективом; розвинути художнє мислення, оволодіваючи комплексом музично-виразних засобів в творчому процесі виконання вокально-хорової музики; отримати досвід виконавської практики; формувати навички самостійної роботи над партитурою (спів партій, акордів, виконання хорової партитури на фортепіано, вміння передати зміст твору та його виконавську інтерпретацію засобами диригентської техніки, слова, міміки, усний та письмовий аналіз твору).

Передумови для вивчення дисципліни: «Інструментальне виконавство», «Вокально-хорове виконавство (сольний спів)», «Хоровий клас», «Музично-теоретичні дисципліни», «Методика музичної освіти та виховання в ЗЗСО», «Методика музичного виховання в ЗДО».

Навчальна дисципліна складається з 10-и кредитів ECTS (300 годин).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач набуде таких **компетентностей:**

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ФК 2. Здатність до розуміння сутнісних особливостей предметної області та оперування професійною термінологією у галузі музичного мистецтва.

ФК 3. Здатність до організації та здійснення вокально-хорової діяльності з учнями, враховуючи анатоμο-фізіологічні особливості їхнього розвитку у різні вікові періоди.

ФК 4. Здатність розкривати системно-структурні зв'язки музикознавчих, музично-педагогічних, культурологічних, частково-методичних понять.

ФК 5. Здатність до перенесення системи фахових знань у площину навчальних предметів музичне мистецтво/ мистецтво, структурування навчального матеріалу, проектування та організації власної діяльності.

ФК 6. Виявлення музикальності, виконавських (інструментальні, вокально-хорові, диригентські), інтерпретаційних, артистичних умінь учителя музичного мистецтва.

ФК 11. Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку, зокрема обміну професійним досвідом.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знає музичну термінологію, розуміє основні концепції, теорії та загальну структуру музикознавчих наук.

ПРН 6. Інтегрує складні професійні уміння гри на музичних інструментах, співу, диригування музичними колективами, музичного сприймання, запам'ятовування та інтерпретації музичних творів, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію).

ПРН 8. Виявляє здатність до самоактуалізації, саморозвитку та самокорекції у процесі мистецької й музично-педагогічної діяльності.

ПРН 16. Виявляє здатність дотримуватися морально-етичних норм спілкування, взаємодіяти на комунікативному рівні з колегами, соціальними партнерами, учнями та їхніми батьками.

ПРН 18. Розуміє значущість культури і мистецтва для виховання і розвитку особистості учня, цінує полікультурність світу і здатний керуватися у своїй діяльності сучасними принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 19. Здатний вчитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуто під час навчання кваліфікацію.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Диригентська техніка як важливий компонент мистецтва диригування.

Тема 1. Вступ до дисципліни.

Тема 2. Постановка диригентського апарату. Виразальні засоби диригування.

Тема 3. Елементи диригентського руху, його властивості.

Кредит 2. Формування навичок основ техніки диригування у студентів-початківців.

Тема 4. Вивчення метричних схем.

Тема 5. Вступ та зняття на різні долі такту.

Тема 6. Виховання навичок співу голосів та виконання партитур на фортепіано.

Кредит 3. Основні прийоми диригентської техніки.

Тема 7. Розмежування функцій рук диригента.

Тема 8. Фази диригентського жесту. Активні і пасивні жести та їх використання.

Тема 9. Амплітуда жесту.

Кредит 4. Основні засоби музичної виразності.

Тема 10. Динаміка. Темп.

Тема 11. Види пауз та засоби їх диригування. Тактування витриманих нот, пауз.

Тема 12. Правила тактування різних видів фермат.

Кредит 5. Удосконалення техніки диригування.

Тема 13. Засвоєння пунктирного ритму. Синкопа.

Тема 14. Дроблення жесту. Диференціація рухливих функцій рук.

Тема 15. Звуковедення

Кредит 6. Технічні прийоми диригування.

Тема 16. Складні розміри.

Тема 17. Диригування творів крупної форми.

Тема 18. Прийоми диригування поліфонічних творів.

Кредит 7. Підготовки до практичної роботи з дитячим хором колективом.

Тема 19. Методика написання вступної бесіди до шкільної пісні.

Тема 20. Вивчення та виконання творів шкільного репертуару.

Тема 21. Репетиційний жест, його особливості при роботі над шкільною піснею.

Кредит 8. Методика вивчення хорової партитури, особливості роботи з творами без супроводу

Тема 22. Самостійне вивчення хорової партитури.

Тема 23. Особливості диригування творами без супроводу.

Тема 24. Загальний план аналізу хорової партитури.

Кредит 9. Формування майбутнього фахівця

Тема 25. Патріотичне виховання майбутнього вчителя музичного мистецтва на заняттях з вокально-хорового виконавства.

Тема 26. Розвиток музично-творчих здібностей студентів у процесі підготовки їх до практичної діяльності.

Тема 27. Забезпечення інтелектуального росту в процесі хорової діяльності.

Кредит 10. Підготовка диригента до репетицій з хором

Тема 28. Робота над музично-теоретичним втіленням хорового твору на сцені.

Тема 29. Сценічна етика та особливості підготовки виконавців до концертного виступу

Тема 30. Інтеграція мистецтв у роботі над сценічним виконанням хорового твору.

3. Рекомендована література

Базова

1. Даруйте радість людям. Хорові твори для дітей різного віку та виконавських можливостей. Навчальний посібник / Упор. І.О. Зеленецька. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2012. – 168 с.
2. Доронюк В. Методика викладання диригування. – Івано-Франківськ, 2015. – 42 с.
3. Доронюк В., Серганюк Л., Серганюк Ю. Диригент шкільного хору: навч. посіб. / В.Доронюк. – Івано-Франківськ, 2010. – 45 с.
4. Зимовець Ю.М. Основи диригентської техніки. Методичний посібник. – Херсон, 2004
5. Живов В.Л. Хорове виконавство: Теорія. Методика. Практика : навч. посібник для вузів / В. Л. Живов. – К.– 2003. –270 с.
6. Немцова Л.О. Хорове диригування. Навчально-методичний посібник. – Чернівці 2021. – 77 с.
7. Растригіна «Формування фахових компетенцій у класі хорового диригування як основа професіоналізму майбутнього педагога-музиканта»/ // Хорове мистецтво України та його подвижники : матеріали другої міжнародної науково-практичної конференції / Ред.-упор. П. Гушоватий, З. Гнатів. - Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2012. - 308 с.
8. Стріхар О.І., Ярошевська Л.В. Професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва. Навчально-методичний посібник (нормативні навчальні дисципліни) вип. 1.1. – Ч. 2 «Хорове диригування». – Миколаїв 2014. – 336 с.
9. Стріхар О.І., Ярошевська Л.В., Штефан О.С. Патріотичне виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва на заняттях з вокально-хорового

- виконавства. Навчально-методичний посібник розділ 1. – Миколаїв: «РАЛ-поліграфія», 2018. – 410 с.
10. Теряєва Л.А. Духовний розвиток майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях з хорового диригування/ Л.А. Теряєва // Духовність особистості в системі мистецької освіти: зб. пр. наук. шк. д-ра пед. наук, проф. О.М. Олексюк. Вип.2 / Київський ун-т ім Б. Грінченка. – К : Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 58-62 с.
 11. Хорові твори українських композиторів для жіночого та дитячого хору. Навчальний репертуарний посібник. 2-ге видання / Упор. І.О. Зеленецька. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2013. – 160 с.
 12. Ярошевська Л.В. Особливості формування музичних здібностей у диригентсько-хоровій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва // Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Випуск 155. – Серія Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – С. 150 - 155.
 13. Ярошевська Л.В. «Патріотичне виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва на заняттях з вокально-хорового виконавства». Науковий вісник МНУ імені В.О.Сухомлинського. Педагогічні науки: зб. наук. пр. / за ред. проф. Т.Степанової. - № 3 (58), вересень 2017. – Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2017. – С. 423 – 427.
 14. Ярошевська Л.В. «Патріотичне виховання студентської молоді засобами хорового співу». World science № 2(30) Vol.4, February 2018. Warsaw, Poland. С. 69 – 72.
 15. Ярошенко І.В, Серганюк Ю.М. Концептуальні особливості методики роботи з хором. Навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2020

Допоміжна

1. Бухальський В.І. Азбука хорового диригування (навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів). – Рівне 2015 р.
2. Козаков В.А. Самостійна робота студентів як дидактична проблема. - К. : НМК ВО, 2020. - 62 с.
3. Шинтяпіна І.В. Формування художньо-творчих умінь майбутніх учителів музики у процесі диригентсько-хорової підготовки. – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук – К., 2015., 187 с.
4. Шегда Л. Українська пісенно-хорова музика для дітей (на матеріалі творчості Л. Дичко і Б. Фільц). Монографія. – Івано-Франківськ, 2012. – 207 с.

5. Ярошевська Л. В. Сучасний стан диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва на основі традицій одеської хорової школи // Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки: збірник наукових праць / за ред. проф. А. Ситченка. - № 4 (55), грудень 2016. – Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. – С. 311-316.
6. Ярошевська Л.В. Методичні принципи диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики на традиціях Одеської хорової школи // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. – Вип. 21 (26). – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. – С. 38 – 42.
7. Ярошевська Л.В. «Вокально-хорове виконавство як засіб формування національної свідомості майбутнього вчителя музичного мистецтва». Науковий журнал «Молодий вчений» № 11 (51) листопад, 2017 р. Частина 1 Щомісячне видання. – Херсон, 2017. - С. 491 – 494.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.br.com.ua/referats/Music/108880-10.html>
2. http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/Matieres/full_list/Matiere.IdPere:19978
3. <http://studentam.net.ua/content/view/7385/97/>
4. http://otherreferats.allbest.ru/music/00158824_0.html
5. <http://zavantag.com/docs/2405/index-7882.html>
6. <http://uad.exdat.com/docs/index-698550.html?page=9>
7. <http://ukrbukva.net/print:page,1,34260-Horovoe-penie-i-dirizhirovanie.html>
8. <http://disser.com.ua/contents/19959.html>
9. <http://referatu.net.ua/newreferats/7569/184993>
10. <http://videopartitura.ru/cat/hor>
11. <http://svumik.sumy.ua>
12. <http://muskniga.net.ua>
13. <http://hor.by>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік, іспит

5. Засоби діагностики успішності навчання: контрольна робота, тести